

ПЕРЕДМОВА

Історія має дві ролі. Її перша роль — бути слідом. Деякі сліди дуже красиві, ними хочеться пишатися, милуватися, поставити їх десь на видне місце, щоб усі завжди знали й пам'ятали про ці шедеври людської долі. Інші сліди жахливі, огидні, неприємні, за них соромно, їх хочеться приховати й забути. А ще історичні сліди — ті, що й красиві й некрасиві, — є чимось подібними до давніх рослин на камені: одні — видно добре, інші — складно розібрати, а те, чого не видно, доводиться домальовувати в уяві.

Друга роль історії — бути дзеркалом. Це дзеркало показує, де людина хвора й де її треба лікувати. Не знаючи своїх вразливих і сильних сторін, не знаючи своїх недугів і не лікуючи їх, людина може тяжко занедужати, утратити комфорт життя, зрештою втратити саме життя. У вседержавних чи всесвітніх масштабах те саме: якщо кожна людина не пізнає вад людської суті на прикладі історії і не зробить висновків для їх подолання — цілі нації занепадуть, а людство загрузне в постійному колі страждань.

Ніщо не робить людину людянішою, ніж історія. Ніхто не підтримує цей світ, окрім вас. Але для достойної справи потрібна гідна підготовка. Цей зошит дасть вам змогу поглянути на історію людства з різних сторін, а ще — він допоможе вам навчитися думати різними способами, бо хтозна, яку професію ви опануєте в майбутньому. Виконувати абсолютно всі завдання в цьому зошиті не обов'язково. Прислухайтеся до ваших учителів — вони самі зможуть вибрати вправи до кожної теми.

І не забувайте: історія то не збірка оповідок, а система, і її варто усвідомити. Кожен із нас є частиною цієї системи. Кожен із нас може цю систему продовжити. Кожен із нас може цю систему змінити.

Посилання на всі презентації за QR-кодом:

Урок № 1

Вступне діагностичне оцінювання за програмою 6 класу

1. Які теорії походження людини ви знаєте?
2. Згідно з офіційною історичною наукою, скільки приблизно років існує людина сучасного вигляду («людина розумна», вона ж Homo sapiens)?
3. Чим звичайна держава відрізняється від імперії?
4. На території якої сучасної країни з'явилися перші розвинені міста?
5. Назвіть перші давні цивілізації, які ви пам'ятаєте?
6. Як називалася перша європейська цивілізація?
7. Коли й чому розпалася Римська імперія?

8. Які суспільні та матеріальні досягнення давніх греків і римлян ми використовуємо й по сьогодні?
9. Назвіть кочівницькі племена (бажано в хронологічній послідовності), які проживали на території сучасної України?
10. У якому столітті на територіях сучасної України з'явилися перші слов'янські племена?
11. Генетично споріднені із сучасними українцями є слов'яни союзу антів, венедів чи склавинів?
12. «Велике переселення народів»: період, місце, народи-учасники, глобальні наслідки для Європи?

Урок № 2–3

Розселення слов'янських племен на території України. Слов'янське суспільство. Віра

Ознайомтеся з поясненням:

Літопис «Повість минулих літ» — головне писемне джерело з історії східних слов'ян, створене київським ченцем Нестором Літописцем у XII ст.

ЗАВДАННЯ № 1

За допомогою інформації з підручника заповніть «хмару» назвами тих слов'янських племен, які є предками українців і які 1300 років тому почали формувати нашу середньовічну державу — Київську Русь.

Сім праукраїнських племен

ЗАВДАННЯ № 2

Ознайомтеся з поясненням:

Язичництво — форма релігії в давніх слов'ян, представлена вірою в багатьох богів і сили природи.

За допомогою інформації з підручника випишіть ті ознаки слов'янської язичницької віри, які притаманні нашим предкам.

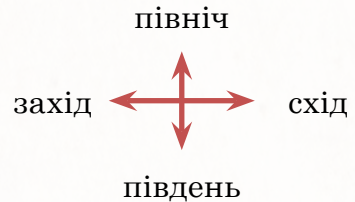
Ознаки слов'янського язичництва

Ознаки на вибір: єдинобожжя, багатобожжя, людські жертвоприношення, віра у кровний зв'язок між людиною і твариною (тотемізм), культ шанування предків, поклоніння силам природи, принесення в жертву тварин.

Сусіди східних слов'ян

ЗАВДАННЯ № 1

За допомогою інформації з підручника та карти заповніть порожні «поля» із сусідами східних слов'ян, дотримуючись географічних напрямків: північ, південь, захід і схід.

Урок № 4

Утворення Русі-України

ЗАВДАННЯ № 1

Складіть речення із запропонованими словами: *брати, Либідь, Кий, за легендою, і сестра, Щек, місто, Хорив, збудували, Дніпра, на березі, його, на честь, й назвали, старшого брата.*

ЗАВДАННЯ № 2

Прочитайте джерело й дайте відповіді на запитання до тексту з допомогою вчителя.

Автор «Повісті минулих літ» Нестор Літописець зазначав у своєму творі, що засновник міста Київ зовсім не був звичайним купцем чи перевізником, як гадав дехто. На своє переконання він наводить такі аргументи: «Коли б Київ був перевізником, то не ходив би він до Царгорода (Константинополя — столиці Візантійської імперії). А тим часом Київ цей князував у роду своєму, ходив він до візантійського імператора, і той імператор, говорять, віддавав Києві великі почесті. Коли ж повертався Київ, прийшов він на Дунай і вподобав місце, і зрубав (себто збудував) містечко невелике, і хотів сісти в нім зі своїм родом, та не дали йому сусіди. Так і донині називають придунайські жителі городище те — Києвець. Київ же повернувся у своє місто Київ, тут і помер: і брати його, Щек і Хорив, і сестра їхня Либідь тут же померли».

Згідно з історичними дослідженнями, Київ міг бути цілком історичною постаттю. Народився він на початку VI ст. у знатній полянській сім'ї. До цього часу придніпровські слов'яни вже знали спадкове правління. Молодість Києва випала на період напруженої боротьби між антами-полянами й Візантійською імперією на Дунаї. Слов'яни активно освоювали придунайські землі, спорожнілі після падіння держави царя гунів Аттіли, чому намагалася

перешкодити Візантія. На початку 30-х років VI ст. на Дунаї розгорілася багаторічна війна між слов'янами й армією імператора Юстиніана. На південь по Дніпру з лісових областей Східної Європи спускалися численні дружини різних слов'янських племен.

У цьому місці, біля переправи, справдавна велася жвава торгівля товарами з лісової, лісостепової і степової зон. Місце для нового міста вибрали на важкодоступному останці плато, який утворює гору, що нині височіє над Подолом. Вона відома як Замкова гора. Повз неї з плато, де тоді розташовувався давній могильник із капищем, а пізніше вирости князівські палаци й Десятинна церква, проходив спуск на Поділ, до річки Почайни, у гавань якої заходила тура, що припливала Дніпром. Спорудження укріпленого городища забезпечувало Кію контроль над судноплавством по Дніпру, а також спостереження за переправою. Перевезення через Дніпро справді було «Києве», оскільки володів ним князь Кий, але перевізником він, ясна річ, не був.

Завершивши спорудження свого «града» (тобто міста), Кий разом з іншими слов'янськими князями вирушив на Дунай. Серед антських (полянських) послів у Константинополі він, очевидно, був присутнім під час мирних переговорів з імператором Юстиніаном у 545 р. За умовами укладеної угоди Візантія визнавала права антів на володіння лівобережжям Дунаю з фортецею Туррис. Кий, бажаючи закріпитися в Подунав'ї, заснував там містечко Києвець. Проте гострий конфлікт із місцевими жителями порушив його плани, змусивши князя повернутися в Київ, де він незабаром і помер. Нащадки Кия досить довго утримували владу в заснованому ним «граді». Деякі пізні польські джерела повідомляють, що князі Аскольд і Дір були прямими нащадками Кия.

Посилання на джерело:

Зміст

Урок № 1.	Вступне діагностичне оцінювання за програмою 6 класу	4
Урок № 2–3.	Розселення слов'янських племен на території України. Слов'янське суспільство. Віра.....	6
	Сусіди східних слов'ян	7
Урок № 4.	Утворення Русі-України.....	8
	Перші київські князі: Аскольд, Олег та Ігор	10
Урок № 5.	Київська Русь за часів княгині Ольги та князя Святослава	12
Урок № 6.	Практичне заняття. Розселення слов'ян і перші походи київських князів у IX–X ст. на контурній карті	15
Тематична контрольна робота № 1 для 7 класу з історії України	18
Урок № 8, 10.	Зовнішня і внутрішня політика князя Володимира Великого та його сина Ярослава Мудрого.....	21
Урок № 9.	Практичне заняття. Роль і вплив християнської релігії та церкви на життя давньоукраїнського суспільства.....	24
Урок № 11.	Практичне заняття. Київська держава на контурній карті за часів правління князя Володимира і князя Ярослава	29
Урок № 12.	Суспільний устрій Київської Русі.....	33
Урок № 13.	Культура Київської Русі	35
Урок № 14.	Передумови та обставини політичного дроблення Київської Русі. Любецький з'їзд. Володимир Мономах.....	36
Урок № 15.	Князівства Київської Русі в середині XII — першій половині XIII ст. Політичне й соціально-економічне життя	38
Тематична контрольна робота № 2 для 7 класу з історії України	41
Урок № 17.	Практичне заняття. Робота з джерелом «Повчання дітям» авторства переяславського і київського князя Володимира Мономаха: риси характеру, світогляд і вчинки автора	44
	Практичне заняття. Робота з письмовим джерелом.....	45
Урок № 18.	Кочові народи степів України в X–XIII ст.....	48
Урок № 20.	Утворення Галицько-Волинської держави	50
Урок № 21.	Практичне заняття. Вторгнення у Східну Європу хана Батия. Походи монголів на Київську Русь	51
Урок № 22, 24.	Князь (король) Данило — будівничий Галицько-Волинської держави	54
	Практичне заняття. Історичний портрет князя (короля) Данила Галицького	54
Урок № 23.	Галицько-Волинська держава за наступників князя Данила. Розпад Галицько-Волинського князівства.....	60
Урок № 25.	Культура Галицько-Волинської держави в XIII — першій половині XIV ст.....	62
Тематична контрольна робота № 3 для 7 класу з історії України	66

Урок № 27.	Інкорпорація українських князівств до складу Великого князівства Литовського, Польського та Угорського королівств. Кревська унія 1385 року та опір із боку удільних князів	69
Урок № 28.	Утворення Кримського ханства. Держава Феодоро в Криму	73
Урок № 29.	Практичне заняття. Робота з контурною картою. Територія українських удільних князівств у складі сусідніх держав, територія Кримського ханства, місця подій, що визначили інкорпорацію князівств Південно-Західної Русі в XIV–XV ст. до складу сусідніх держав	77
Урок № 30.	Суспільне й церковне життя на теренах України в XIV–XV ст.	80
Урок № 31.	Сільське господарство. Ремесла і торгівля. Міста, магдебурзьке право	83
Урок № 32.	Практичне заняття. Історичний портрет Костянтина Острозького.....	85
Тематична контрольна робота № 4 для 7 класу з історії України		90